

DIGGI-LOO DIGGI-LEY

Musiikin digitaalinen jakelu herätti keskustelua NMU:n seminaarissa

Lottaliina Lehtinen

Verkossa huomatuksi tuleminen on yhä tärkeämpi osa muusikon olemassaolon taistelua, valisti mediaguru Gerd Leonhard pohjoismaiden muusikoita. Puheenvuoroja käytettiin myös levytys-sopimusten kohtuullistamisesta ja marginaalimusiikin jakeluongelmista.

Pohjoismainen Muusikkounioni (Nordisk Musikerunion, NMU) järjesti syyskuussa kongressinsa yhteydessä kaksipäiväisen sopuseminaarin Haikon kartanossa, Porvoossa. Päävastuu järjestelyistä oli Suomen muusikkojen liitolla, ja seminaarin osallistujat edustivat pohjoismaisten liittojen henkilökuntaa ja aktiiveja. Paikalla oli mm. kattava otos liittojen lakimiehiä. Seminaarin pääpaino oli levytys-sopimuksissa ja musiikkiteollisuuden tulevaisuudessa, ja seminaarin päätteeksi annettiin levytys-sopimus-kulttuurin tervehdyttämistä vaativa julkilausuma.

Attention is money

Seminaarialustusten joukon aloitti liittojen ulkopuolelta vieraaksi kutsuttu musiikki & media -futuristi **Gerd Leonhard**, joka tutkii musiikkiteollisuuden tulevaisuutta ja on julkaisut aiheesta useamman opuksen. Hänen teoksensa *The Future of Music* on saanut osakseen laajaa huomiota. Leonhardin pääviesti oli selvä: maailma on jo nyt täynnä "digital natives" -ihmisiä, joiden kotimaa on koko digitaalinen maailma ja jotka tekevät kaikki ostoksensa Internetin kautta. Verkottuminen tulee jatkumaan ja kasvamaan, ja

Ruotsin Muusikkojen liiton lakimies Per Herrey kertoi saamatta jääneistä rojalteista.

musikon kannalta tärkeintä on tulla huomatuksi tässä sähköisessä ympäristössä. Leonhard siteerasi pariinkin otteeseen Darwinia ja korosti tee-se-itse-ajattelua muusikon tulevaisuuden ohjenuorana.

Tämän hetkisiä levytys-sopimuksia Leonhard kutsui "plantaasisopimuksiksi" ja totesi, että Top 10 -hittien tyrannia alkaa onneksi murtua, kun verkon mahdollistama laaja tarjonta luo genreihin sitoutumatonta, rajatonta kysyntää. Kuluttaja määrää tulevaisuudessa yhä enemmän sen, mitä tuotteita missäkin kauppapaikassa on oltava saatavilla. Mikäli tavaraa ei voi tilata Internetin kautta, sitä ei ole olemassa.

Yksi Leonhardin keskeisiä ajatuksia on se, että tekijäno-

keudella suojatun materiaalin käytön rajoittaminen ei synnyttä tulovirtoja kenellekään. Hänen mukaansa digitaalinen musiikkikauppa on pilattu säännöillä. Leonhard uskoo radio-soittokorvausten kaltaiseen korvausjärjestelmään myös musiikin kaupassa kuitenkin siten, että oikeuksien haltijoiden korvausosuudet ovat nykyistä paremmat.

Leonhardin ajatukset herättivät vilkasta keskustelua. Toisaalta monet olivat samaa mieltä siitä, että Internetin merkitys kauppa-paikkana korostuu, eikä musiko välttämättä enää tarvitse suurta levy-yhtiötä markkinoimaan itseään. Toisaalta Leonhardin ajatus musiikin muuttumisesta missä ja milloin tahansa lisenssimaksua vastaan saatavilla ole-

vaksi palveluksi nostatti kritiikkiä musiikin inflaatiosta.

Artistin tulevaisuus

Energisen alkupuheenvuoron jälkeen seminaari jatkui oman väen voimin. Tanskan muusikkojen liiton lakimies **Mikael Højris** alusti aiheesta "What about the artist" ja jatkoi Darwinin hengessä: tulevaisuudessa pärjäävät ne, jotka onnistuvat parhaiten sopeutumaan muutoksiin. Højris muistutti, ettei kenestäkään tule menestyvää artistia yhdessä yössä, vaan menestymiseen tarvitaan ainakin kymmenen vuotta työtä. Højris totesi myös, että musiikkiteollisuudessa valta on tällä hetkellä hyvin keskittynyttä, mutta uusinta teknologiaa hyö-

Äänilevyteollisuuden sopimuskulttuuri epätervettä

Pohjoismaisen Muusikkounionin (NMU) kongressi Haikossa 10. syyskuuta 2006 antoi seuraavan julkilausuman:

NMU haluaa kiinnittää lainsäätäjän huomion epäkohtiin, jotka koskevat muusikkojen ja musiikkiteollisuuden edustajien välistä sopimuskulttuuria, jonka ongelmat liittyvät yleensä muusikkojen heikkoon neuvotteluasemaan.

Musiikin esittäjien heikko neuvotteluasema suhteessa musiikkiteollisuuteen on johtanut siihen, että muusikko on usein pakotettu hyväksymään kohtuuttomia ehtoja sopiesaan tekijänoikeuksiansa luovutuksesta esimerkiksi levytys-sopimuksella. Sopimus ei useinkaan sisällä oikeudenmukaista korvausta oikeuksista. Osapuolten neuvotteluasemien välinen epätasapaino on korostunut entisestään viime vuosina.

Pohjoismaissa voimassa oleva lainsäädäntö ei nykyisellään turvaa musiikin esittäjien asemaa tekijänoikeuden luovutuksissa. Tästä syystä NMU:n kongressi vaatii parempaa lain suojaa kohtuuttomien oikeudenluovutuksien varalta.

Tekijänoikeuslain olisi turvattava oikeus kohtuulliseen korvaukseen tekijänoikeuksien luovutustilanteissa. Mikäli kohtuullista korvausta ei lainsäädännöllä voida turvata, muusikkojen ammattikunnan toimintamahdollisuudet ja taiteellinen työ ovat vakavasti uhattuina.

Vaaditun kaltaista sääntelyä on joiltakin osin jo toteutettu muutamissa EU-maissa, kuten Saksassa ja Puolassa.

NMU on valmis yhteistyöhön asiasta kiinnostuneiden tahojen kanssa näiden päämäärien saavuttamiseksi.

10. syyskuuta 2006

Pohjoismainen Muusikkounioni (NMU)

Tanskan muusikkojen liiton Gateway-projektia, jonka tarkoituksena on auttaa muusikkoja saamaan musiikkiaan julkaistuksi ja jakeluun.

Koska useat musiikkitukut ja digitaaliset musiikkikaupat ottavat musiikkia myyntiin ainoastaan levy-yhtiöiden kautta, jää moni marginaalimusiikin esittäjä musiikkimarkkinoiden ulkopuolelle. Gatewayn tarkoituksena onkin auttaa musiikin leviämässä. Projektin ensi vaiheessa vastataksaan mekanisointimaksuista ynnä muista kuluista ja hallinnoi rojaltiliikennettä. Gateway on levytukujen ja digitaalisten kauppa-paikkojen tunnustettu sopimusosapuoli, jonka kautta musiikki leviää sekä fyysisille musiikkimarkkinoille että netti-myyntiin.

Gateway on tuonut liitolle monia uusia jäseniä, vaikka projekti on ainakin ensi vaiheessa kaikkien muusikkojen käytettävissä jäsenyydestä riippumatta. Ainoa rajoitus on, että muusikkojen on oltava tanskalaisia.

Ruotsin rytmimuusikkoja edustavan muusikkojen liiton SMF:n lakimies **Per Herrey** kertoi liiton Royalty Service International RSI -palvelusta. Palvelun innoittajana toimi mm. Herreyn oma kokemus levy-yhtiöiden toiminnasta. Per Herrey esiintyi veljiensä kanssa kansainvälistäkin menestystä nauttineessa Herreys-yhtyeessä, joka voitti euroviisut vuonna 1984 (muistatthän *Diggi-loo diggi-leyn* ja kultaiset kengät). Herreys solmi levytys-sopimuksen ruotsalaisen levy-yhtiön kanssa, joka ei missään vaiheessa toimittanut yhtyeelle rojaltilaportteja. Asia oli melkein unohtunut, kunnes Per aloitti lakiopinnot ja totesi, että yhtiön toiminnassa taitaa olla jotain mätää. Kolmetoista vuotta sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen yhtye purki levytys-sopimuksen ja vaati yhtiötä toimitamaan asianmukaiset rojaltiliitykset ja -raportit.

RSI on vasta aluillaan oleva hanke, ja Herreys-yhtyeen levy-yhtiön kirjanpidon tarkastus on sen pilottiprojekti. Jatkossa projekti on tarkoitettu kaikkien muusikkojen käytettäväksi, eikä liitto aseta rajoituksia jäsenyyden suhteen.

Musiikki jää mieleen

Projektiesittelyjen jälkeen Suomen muusikkojen liiton talouspäällikkö **Jouni Nieminen** kartoitti musiikkimarkkinoiden tilannetta Suomessa. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomen erityispiirre on kotimaisen musiikin korkea markkinaosuus. Viiden viime vuoden aikana kotimaisen musiikin osuus on kasvanut lähes kymmenen prosenttiyksikköä ja oli viime vuonna 57 %. Toisaalta nettimyynnin osuus on Pohjoismaiden pienin; tällä hetkellä noin 2 %.

Kansainvälisten jättilevy-yhtiöiden markkinaosuudet ovat Suomessakin huomattavat, ja yhteensä major-yhtiöt saivat viime vuonna 80 % musiikkimarkkinoiden tuloista. Suurimmat indie-yhtiöt ovat siirtyneet majorien omistukseen, mutta uusiakin pienyhtiöitä syntyy. Musiikkiteollisuuden muutosten kourissa suuremmatkin levy-yhtiöt muuttuvat parhaan kykynsä mukaan monialayhtiöiksi, jotka pyrkivät tarjoamaan artisteille kaikki mahdolliset musiikkialan palvelut 360 asteen laajuudella.

Niemisen alustuksen jälkeen SMF:n puheenjohtaja **Jan Granvik** päätti seminaarin yhteenvedon. Granvik nosti esiin kaksi seminaarin aikana nousutta ajatusta: musiikon on tultava huomatuksi ja oltava valmis muutoksiin. Vaikka esimerkiksi tekijänoikeuslainsäädännön tulevaisuutta on vaikea ennakoida, muusikot tarvitsevat aivan varmasti työtä ja toimeentuloa jatkossakin.

Lopuksi käytiin vielä läpi seminaarin julkilausuma, jonka jokainen liitto sai tehtäväkseen toimittaa asianmukaisille tahoille. Tekijänoikeuslain osalta pohjoismainen yhteistyö jatkuu tiiviinä.

Mielenkiintoisesta sisällöstä, uusista ajatuksista ja aktiivisesta keskustelusta huolimatta seminaarin huippuhetki taisi monelle osallistujalle olla iltaohjelma, joka sisälsi vihdoin myös musiikkia. Risteilymatkalla Haikosta Porvooseen moottori-aluksen yläruumassa ääriolosuhteissa esiintynyt **Spontaani Vire** -yhtye sai vanhemmatkin herrat herkistymään ja jätti monet kyselemään: "Joko tätä saa netistä?"

dyntämällä muusikot voivat tulevaisuudessa yhä paremmin pärjätä myös omin voimin.

Artistin tulevaisuutta pohdittiin myös sopimusten ja lainsäädännön kautta. Suomen muusikkojen liiton lakimies **Lottaliina Lehtinen** esitteli Saksan ja Puolan tekijänoikeuslakeihin sisältyviä säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, etteivät tekijän tai taiteilijan kanssa solmitut sopimukset johda kohtuuttomuuksiin. Erityisesti sääntelyllä halutaan pitää huolta siitä, että tekijä ja taiteilija saavat kohtuullisen korvauksen (esim. rojaltili) oikeuksiansa luovutuksen vastineena. Vastaavia erityissäännöksiä ei toistaiseksi ole minkään Pohjoismaan tekijänoikeuslaissa, mutta sellaiselle on selkeästi kaikkialla tarvetta.

Levytys-sopimukset herättivät aktiivista keskustelua. Sopimusten todettiin usein olevan epätasapainossa luovutettujen oikeuksien ja maksettavien korvausten osalta, mutta hyviäkin käytäntöjä löytyy. Esimerkiksi Tanskassa käytäntö on muokannut sopimuskulttuuria siten, että alle kahdeksantoistavuotiaan henkilön vanhempien hyväksynnällä solmittu levytys-sopimus päättyy henkilön täyttyessä 18 vuotta. Tämän jälkeen hän voi itse päättää, jatkaako sopimusta vai haluaako neuvotella ehdoista uudelleen.

Portti maailmalle

Toinen seminaaripäivä alkoi kahdella projektiesittelyllä. **Mette Ellebye-Larsen** esitteli